PRÍLOHA

Podklad k Petícii za zachovanie otvorených vinohradov v Grinave

1. Účel dokumentu

Tento dokument je sprievodným podkladom k *Petícii za zachovanie otvorených vinohradov v Grinave*. Jeho cieľom je zdokumentovať situáciu vo vinohradníckej oblasti Grinavy, opísať postupné obmedzovanie prístupnosti územia a poukázať na dôvody, pre ktoré považujeme za potrebné, aby Mesto Pezinok, primátor mesta a poslanci Mestského zastupiteľstva v Pezinku venovali tejto problematike systematickú pozornosť.

2. Význam grinavských vinohradov

Grinavské vinohrady majú dlhodobý kultúrny, historický, krajinotvorný a rekreačný význam pre obyvateľov mesta Pezinok aj jeho návštevníkov. Slúžia ako:

- priestor každodenných prechádzok a športových aktivít,
- miesto stretávania sa obyvateľov a pôsobenia turistických a športových klubov,
- významný krajinotvorný prvok mesta,
- súčasť vinohradníckej tradície a charakteru regiónu Malých Karpát.

V duchu tradícií vinohradníckych regiónov v Malých Karpatoch, podľa ktorých chodec či návštevník mohol prejsť vinohradmi po účelových cestách bez špeciálneho povolenia, boli aj grinavské vinohrady od nepamäti otvorené pre verejnosť bez ohľadu na politické zriadenie či vlastnícke vzťahy.

Sme presvedčení, že **otvorenosť a prístupnosť grinavských vinohradov je nevyhnutným predpokladom zachovania kultúrno-spoločenskej hodnoty tejto časti mesta Pezinok nielen pre obyvateľov Pezinka, ale aj pre návštevníkov,** ktorí sem prichádzajú za rekreáciou, spoznávaním vinohradníckych tradícií a podobne.

Z týchto dôvodov **žiadame, aby boli vinohrady aj naďalej otvorené pre verejnosť a aby boli problémy súvisiace s raticovou zverou riešené s ohľadom na túto požiadavku a spôsobmi, ktoré umožnia zachovať súčasný ráz a otvorenosť lokality aj pre budúce generácie.**

3. Postupné uzatváranie vinohradov

Od roku 2012 **dochádza k postupnému uzatváraniu prístupových ciest závorami, bránami a oploteniami, okrem iného aj tam, kde takéto uzatváranie nemá oporu v zákone.** Uzatváranie ciest už teraz postupne mení otvorený charakter vinohradníckej krajiny na uzavretý. V niektorých prípadoch sú uzatvárané aj verejné cesty, ktoré tradične slúžili a stále slúžia obyvateľom a návštevníkom lokality. Niektorí vlastníci pozemkov porušujú stavebný zákon – stavajú ploty, brány a závory na miestach, kde to zákon neumožňuje (napr. verejné cesty, účelové komunikácie). Tento vývoj:

- obmedzuje voľný pohyb verejnosti,
- oslabuje rekreačné využitie územia,
- mení krajinný ráz vinohradníckej krajiny,
- vytvára konflikty medzi verejnosťou a vlastníkmi pozemkov.

4. Konkrétne prípady s fotodokumentáciou

4.1 Uzatvorenie Myslenickej cesty

V roku 2012 vlastníci pozemkov, na ktorých leží severozápadná vetva Myslenickej ulice (parcela 1397/5), osadili **závoru s nápisom „Súkromný pozemok, vstup zakázaný“ na začiatku jedinej asfaltovej prístupovej cesty vedúcej ku Grinavským jazerám, do severnej časti vinohradov a do Limbachu. V hornej časti uzavreli bránu, ktorá v minulosti patrila družstvu, bývala celoročne otvorená a uzatvárala sa len v čase oberačiek.**

Približne 200 metrov severnejšie osadili **svojpomocne vyrobené značky "Slepá cesta" a "Súkromný pozemok". Cesta aktuálne zarastá, čím sa postupne znehodnocuje asfalt.** Táto cesta desaťročia slúžila obyvateľom ako východiskový bod pre pešiu turistiku, cykloturistiku, a zároveň vinohradníkom, poľovníkom či rybárom, ktorí tadiaľto mohli pristupovať do revíru zo západnej strany. Severným úsekom cesty vedie pezinská etapa významnej turistickej trasy, tzv. Svatojakubskej cesty na Slovensku, ako aj cyklistické trasy, ďalšie turistické a cyklistické trasy ju križujú a dodnes je jedinou asfaltovou cestou, ktorá priamo cez vinohrady prepája obce Grinava a Limbach. Jej uzatvorenie z juhozápadnej strany je preto nelogické a vnímame ho ako bezohľadné k obyvateľom, ktorí by cestu radi aj naďalej využívali či už na prístup do vinohradu, šport alebo rekreáciu. Napriek opakovaným námietkam viacerých obyvateľov a skutočnosti, že ide o čiernu stavbu, ktorú Mesto v oficiálnom stanovisku nariadilo odstrániť, táto závora naďalej stojí na svojom mieste, dopĺňa ju uzavretá brána a osadené značky/tabule s označením zákazu vstupu na súkromný pozemok (umiestnenie závory je znázornené na *Obrázku 4*, kde je vyznačené červeným písmenom „X“ a číslom 1).

Obrázok 1 - Závora a brána na Myslenickej a svojpomocne vyrobené a osadené značky "Slepá cesta" a "Súkromný pozemok" nachádzajúce sa cca 200 metrov vyššie. Ako je vidieť, cesta postupne zarastá a znehodnocuje sa asfalt.

4.2 Uzatvorenie prístupovej cesty od Limbašskej cesty

V roku 2024 došlo v súvislosti s bytovou výstavbou na Limbašskej ceste k **uzatvoreniu ďalšej prístupovej cesty do vinohradov smerom od Limbašskej cesty.** I keď uzatvorenie tejto cesty pravdepodobne nie je v rozpore so stavebným zákonom a nemusí byť definitívne, je to jeden z ďalších faktorov ovplyvňujúcich voľnosť pohybu a okliešťujúcich možnosti vstupovania do vinohradov (na *Obrázku 4* je uzávera označená červeným písmenom „X“ a číslom 2).

4.3 Oplotenie družstva VVDP Karpaty

V roku 2024 vinohradnícke družstvo VVDP Karpaty pod vedením p. Krasňanského v dôsledku narastajúcich škôd na úrode spôsobených raticovou zverou **postavilo na severnej a západnej hranici pozemkov v správe družstva oplotenie a na jednu z hlavných ciest vo vinohrade osadilo bránu** (*Obrázok 2*). Po búrlivej reakcii zo strany obyvateľov nasledovanej diskusiou v rámci poslaneckého dňa, kde bola táto téma dodatočne

zaradená, predseda VVDP Karpaty prisľúbil, že družstvo nebude v oplocovaní ďalej pokračovať a brána ostane otvárateľná, aby občania cez ňu mohli voľne prechádzať. Ako sa občanom podarilo zistiť, oplotenie i brána boli osadené bez ohlášky. Po upozornení na tento stav Mesto vydalo nariadenie stavbu odstrániť, no k jej odstráneniu nedošlo. Na *Obrázku 4* je brána vyznačená červeným symbolom plota a číslom 3, oplotenie je znázornené červenou linkou.

Obrázok 2 – Pohľad na existujúce oplotenie a bránu tesne po ich osadení. Oplotenie vedie oboma smermi, na západ i na východ od brány.

Obrázok 3 – Pôvodný stav otvorených vinohradov s vyznačením vstupov. Stav pred r. 2012

Obrázok 4 – Aktuálny a predpokladaný budúci stav s vyznačením existujúcich závor, oplotení a brán, ako aj predpokladaného umiestnenia plánovaného oplotenia a brány (vyznačených bledoružovou) a ovplyvnených vstupov do vinohradov (vyznačených žltou).

4.4 Plánované ďalšie oplotenie

Koncom jesene 2025 na poslaneckom dni predseda VVDP Karpaty p. Krasňanský napriek vyššie uvedeným prísľubom **avizoval ďalšie predlžovanie plota po západnej strane pozemkov v správe VVDP Karpaty smerom na juh, ako aj osadenie ďalšej brány na úrovni Grinavskej čerpačky** (*Obrázok 4; predpokladané umiestnenie oplotenia a brány je vyznačené ružovou farbou a číslom 4, avšak presná línia a dĺžka plota sa môže líšiť*). Toto konanie je v priamom rozpore nielen s prísľubom, ktorý občanom predseda VVDP Karpaty dal v predchádzajúcom roku, ale aj so stavebným zákonom a doterajšou dlhoročnou tradíciou otvorených vinohradov, ktorá sa desaťročia uplatňuje pozdĺž Malých Karpát.

6. Právny rámec

Ako je zrejmé z bodov 4.1 a 4.3, viaceré z existujúcich uzáver vinohradov boli postavené v rozpore so stavebným zákonom, bez povolení, a teda ide o čierne stavby. Napriek oficiálnym výzvam Mesta na ich odstránenie tieto stavby nielenže neboli odstránené, ale postupne pribúdajú a rozširujú sa, pričom Mesto podľa našich informácií nevyvíja potrebný tlak na ich odstránenie.

Rozsiahle oplocovanie a uzatváranie vinohradov nemá oporu v legislatíve ani v územnom pláne:

- vinohradmi vedú dlhoročne využívané **verejné účelové komunikácie,** ktoré z princípu nesmú byť uzavreté, keďže verejne prístupné koridory a cesty musia zostať priechodné. *(Zákon o pozemných komunikáciách 35/1961 Z. z.)*
- vinohrady ležia **v tesnej blízkosti mestského intravilánu** – občania nielen z Grinavy, ale z celého Pezinka a okolia ich právom veľmi radi využívajú na rekreáciu,
- vedú cez ne obľúbené **turistické trasy a cyklotrasy** *(Občiansky zákonník (40/1964 Z. z.),*
- sú v tesnej blízkosti **CHKO Malé Karpaty** *(Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z. z.);*
- ide o poľovný revír, **oplotenie zabraňuje migrácii aj tých druhov zveri, ktoré v lokalite žijú a vinohrad neohrozujú** *(Zákon o poľovníctve 274/2009 Z. z.);*
- vinohrady sú súčasťou lokálnej kultúry, dodávajú regiónu jedinečný kolorit a **kultúrno-spoločenskú hodnotu a majú mimoriadny potenciál v súvislosti s rozvojom cestovného ruchu, agroturistiky, udržiavania vinohradníckej tradície** a pod., avšak **rozsiahle oplotenie zásadne mení krajinný ráz, poškodzuje hodnotu vinohradov ako miesta s potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu a turizmu Mesta Pezinok**, a navyše **podlieha povoľovaciemu konaniu** *(Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z. z.).*

7. Požiadavky na Mesto Pezinok

Na základe vyššie uvedených skutočností a argumentov žiadame Mesto Pezinok, primátora mesta a poslancov Mestského zastupiteľstva v Pezinku, aby:

1. **bezodkladne preverili zákonnosť existujúcich závor, brán a oplotení** nachádzajúcich sa na verejných komunikáciách a účelových cestách vo vinohradníckej oblasti Grinavy a v prípadoch, kde ide o nepovolené alebo neoprávnené stavby, **vydali rozhodnutia o ich odstránení a zabezpečili ich odstránenie v súlade so stavebným zákonom;**
2. **zabezpečili trvalú priechodnosť verejných a verejne využívaných účelových komunikácií** vedúcich cez grinavské vinohrady, najmä tých, ktoré historicky slúžia ako prístupové cesty pre obyvateľov, turistov, cyklistov a vinohradníkov;
3. **iniciovali odborné a verejné prerokovanie problematiky ochrany vinohradov pred raticovou zverou**, ktorého cieľom bude nájsť riešenia rešpektujúce vlastnícke práva vinohradníkov, ale zároveň zachovávajúce priechodnosť územia a tradičný otvorený charakter vinohradníckej krajiny;
4. **vypracovali jasné usmernenia alebo regulačné pravidlá pre umiestňovanie oplotení, brán a iných bariér vo vinohradníckej oblasti Grinavy**, ktoré budú chrániť krajinný ráz územia a zabraňovať uzatváraniu verejných alebo historicky využívaných komunikácií;
5. **zabezpečili transparentnú komunikáciu s verejnosťou o plánovaných alebo pripravovaných zásahoch do územia vinohradov**, najmä o zámeroch rozsiahleho oplotenia alebo zmien v prístupnosti územia;
6. **dôsledne uplatňovali zákonné nástroje mesta pri riešení nepovolených stavieb**, vrátane ukladania sankcií a vyžadovania odstránenia čiernych stavieb tam, kde je preukázané porušenie stavebného zákona;
7. **zabezpečili prerokovanie tejto petície na najbližšom zasadnutí príslušného orgánu mesta a písomne informovali petičný** výbor o prijatých záveroch a konkrétnych opatreniach.

8. Záver

I keď rešpektujeme potrebu vinohradníkov chrániť vinohrady pred raticovou zverou, **sme presvedčení, že vinohradníci by mali voliť také riešenia, ktoré sú v súlade so zákonmi a dobrou praxou v danej lokalite, ktoré rešpektujú potreby ostatných záujmových skupín a neznižujú funkčnú a estetickú hodnotu vinohradov** ako územia, pre rozvoj potenciálu Pezinka ako turisticky atraktívneho, otvoreného a moderného mesta.

Problém premnoženej zveri je možné riešiť koordinovanou systematickou prácou zodpovedných osôb zameranou na efektívne vyháňanie či odstránenie problematickej zveri (rušenie pustákov, skupinové poľovačky s využitím princípu rojnice). Alternatívou k stavbe brán sú svetelné, zvukové alebo pohybové „plašiče“, vodorovné mreže (tzv. „cattle grids“). Alternatívou k stavaniu oplotení uprostred vinohradov a naprieč cestami je viesť ploty pozdĺž hranice lesa tak, aby sa minimalizoval počet ciest v Grinavských vinohradoch, ktoré oplotením budú ovplyvnené, prípadne individuálne oplotenie jednotlivých vinohradov estetickými elektrickými ohradníkmi.

Kombináciou viacerých opatrení je možné dosiahnuť zníženie škôd na úrode aj bez toho, aby opatrenia vytvárali bariéry pre verejnosť a znehodnocovali genius loci pezinských vinohradov v okolí Grinavy.